

BOPLATSLÄMNINGAR I ERIKSBERG

Arkeologisk utredning inom fornlämningarna L2022:9288, L2022:9289
och L2022:9290, fastigheten Eriksberg 2:1, Hallstahammars kommun,
Svedvi socken, Västmanlands län

DANIEL MATSENIUS

Rapporter från Arkeologikonsult 2022:3620

ARKEOLOGIKONSULT
Karins väg 5
194 61 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41

www.arkeologikonsult.se

OMSLAGSBILD: Översikt över utredningsområdet. Foto från öster.

ALLMÄNT KARTMATERIAL:

Fastighetskartan: © Lantmäteriet

Terrängkartan: Lantmäteriet (CC0)

DRÖNARBILD:

Spridningsstillstånd från Lantmäteriet, ärendenummer LM2022/057010.

© Arkeologikonsult 2022

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.

Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

BOPLATSLÄMNINGAR I ERIKSBERG

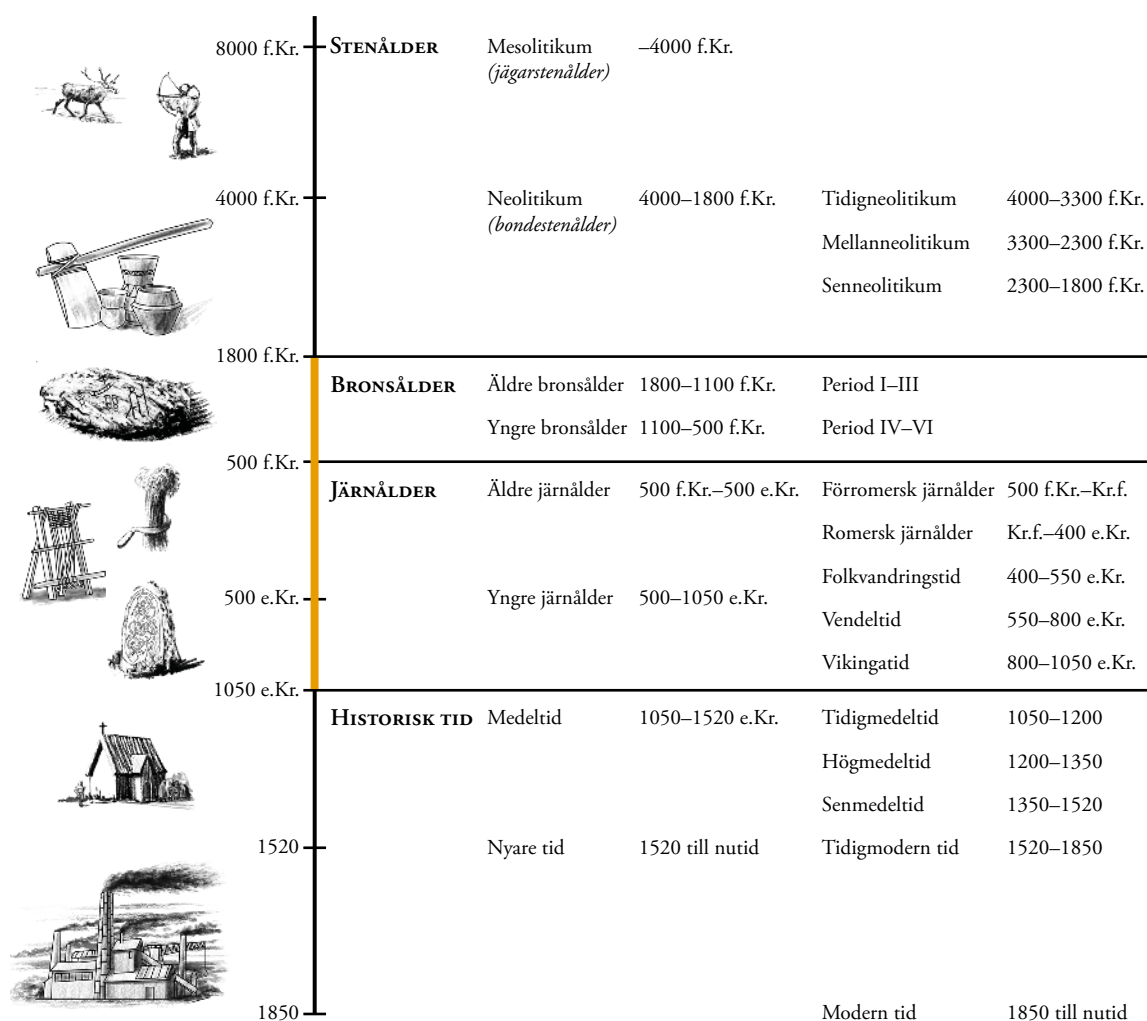
Arkeologisk utredning inom fornlämningarna L2022:9288, L2022:9289 och L2022:9290, fastigheten Eriksberg 2:1, Hallstahammars kommun, Svedvi socken, Västmanlands län

DANIEL MATSENIUS

Rapporter från Arkeologikonsult 2022:3620

ARKEOLOGISK PERIODINDELNING

ANTIKVARISK BEDÖMNING

Antikvarisk bedömning anger hur man enligt kulturmiljölagen (1988:950), och till viss del även skogsvårdslagen (1979:429), bedömt lämningen och dess eventuella lagskydd vid registreringstillfället. Den slutgiltiga bedömningen görs alltid av Länsstyrelsen.

Fornlämning är en lämning som omfattas av skydd enligt kulturmiljölagen. För att en lämning ska kunna bedömas som fornlämning krävs att den tillkommit före 1850, är en lämning efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergiven. Det är förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut eller på annat sätt ändra eller skada en fast fornlämning.

Möjlig fornlämning innebär att man vid registreringstillfället inte kunnat ta ställning till om lämningen är en fornlämning

eller inte. Lämningen måste vara bekräftad i fält. Möjlig fornlämning kan även anges för en lämning som har undersökts i samband med en arkeologisk undersökning, men där man inte fastställt lämningens utbredning.

Övrig kulturhistorisk lämning används för kulturhistoriska lämningar som har tillkommit efter 1850, men som ändå anses ha ett antikvariskt värde. Bedömningen används även för vissa lämningar som inte uppvisar fysiska spår, till exempel fyndplats eller plats med tradition.

Ingen antikvarisk bedömning används för lämningar som blivit helt borttagna genom en arkeologisk undersökning eller förstörda. Inget skydd enligt kulturmiljölagen kvarstår. Lämningar som endast är kända via kartmaterial, skriftlig eller muntlig källa och inte har kunnat återfinnas i fält, kan inte heller ha en antikvarisk bedömning.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING.....	7
INLEDNING	7
TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ.....	8
GENOMFÖRANDE	9
RESULTAT	10
Kart- och arkivstudie.....	10
Sökschaktning.....	11
SLUTSATS.....	14
REFERENSER	15
Litteratur	15
Äldre kartor	15
Digital källa	15
ADMINISTRATIVA UPPGIFTER.....	16
BILAGOR	17
Bilaga 1. Schakt	17
Bilaga 2. Kontexter	18

Figur 1. Platsen för den arkeologiska utredningen i Eriksberg söder om Hallstahammar. Mot bakgrund av Terrängkartan, skala 1:50 000.

SAMMANFATTNING

I samband med att VafabMiljö Kommunalförbund planerade för byggnation inom fastigheten Eriksberg 2:1 i Hallstahammars kommun har Arkeologikonsult har på uppdrag av Länsstyrelsen i Västmanlands län genomfört en arkeologisk utredning (figur 1). Vid sökschaktning framkom en mindre boplatzlämning och två ensamliggande anläggningar. I Kulturmiljöregistret har tre nya objekt registrerats. Boplatssområde L2022:9289 bestående av stolphål

och härदार och boplatssområde övrig L2022:9288 och L2022:9290 bestående av varsin grop. Den södra änden av utredningsområdet var ej tillgängligt på grund av att pågående byggnation inom utredningsområdet samt att stora mängder massor tillfälligt lagts upp inom utredningsområdet. I den östra änden var ytan störd av ledningsdragningar. Inga fynd av antikvariskt värde tillvaratogs.

INLEDNING

Arkeologikonsult har på uppdrag av Länsstyrelsen i Västmanlands län (dnr 431-4090-2022) utfört en arkeologisk utredning inom delar av fastigheten Eriksberg 2:1, Hallstahammar kommun (figur 2). Utredningen utfördes i samband med att VafabMiljö Kommunalförbund planerar för att anlägga en återvinningscentral inom ytan.

Syftet med utredningen var att ta reda på om ej sedan tidigare kända fornlämningar berördes av det planerade arbetsföretaget samt att preliminärt avgränsa nyupptäckta fornlämningar inom området.

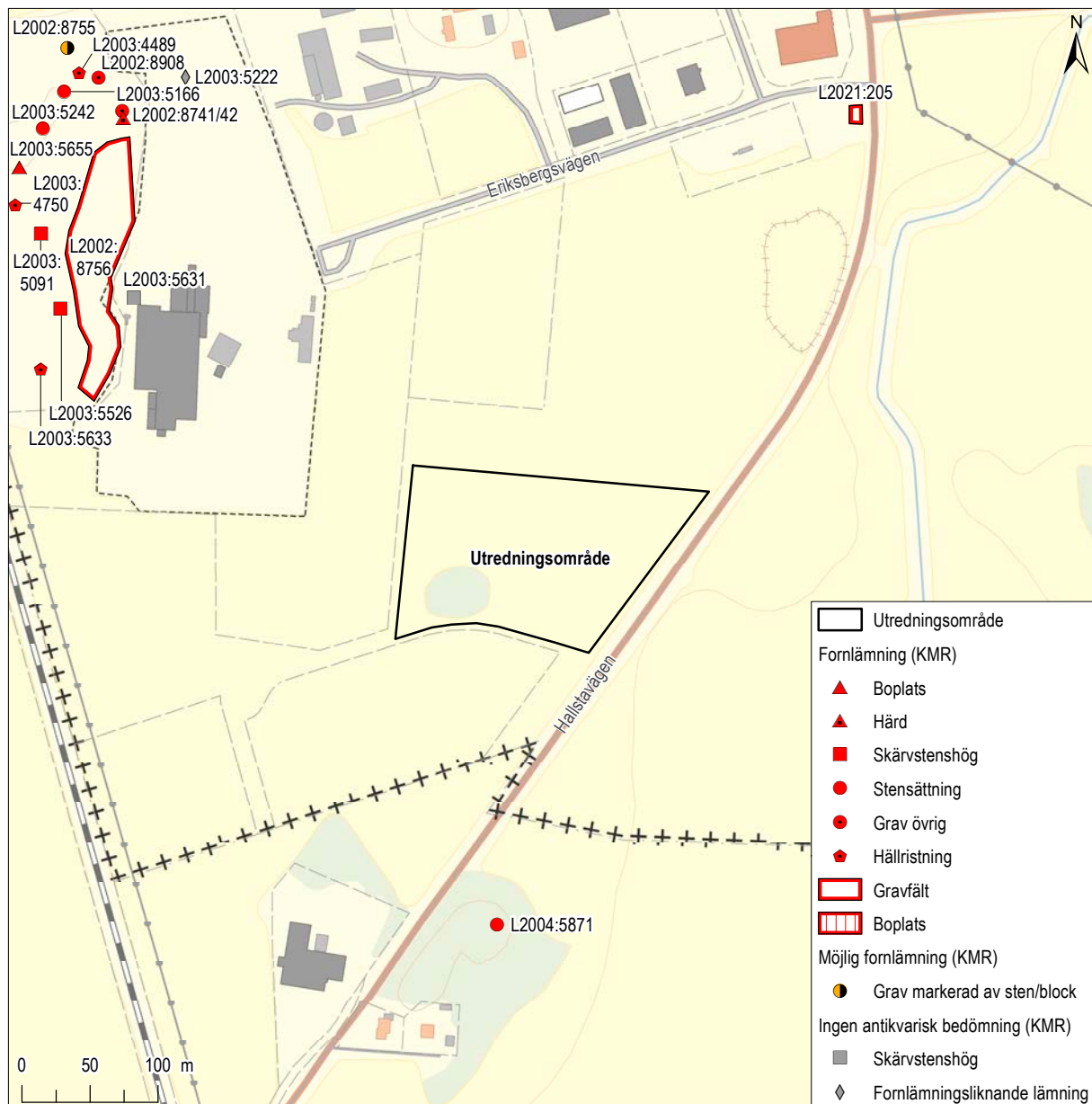
Figur 2. Översikt över utredningsområdet. Foto från norr.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Utredningsområdet avgränsades i öst av Hallstavägen, i övrigt utgjordes och omgärdades ytan av åkermark. I sydvästra delen av utredningsområdet låg en cirka 45 x 35 meter stor trädbeväxt åkerholme (figur 3).

Fornlämningssmiljön i Svedvi socken är mycket rik på fornlämningar. Den aktuella ytan blev genom landhöjningen tillgänglig under yngre bronsålder

vilket bland annat syns i den omgivande fornlämningssmiljö där hällristningar i form av skålgropar förekommer frekvent. Även flertalet boplatsslämningar och gravfält från järnålder finns i närområdet. Cirka 300 meter nordväst om utredningsområdet på impedimentsmark finns ett större fornlämningskomplex (L2002:8756 m.fl.) med ett gravfält och rikligt med hällristningar i form av skålgropar.

Figur 3. Utredningsområdet med närliggande lämningar enligt Kulturmiljöregistret (KMR). Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:5000.

GENOMFÖRANDE

Utredningen inleddes med en genomgång av historiska kartor inom de arkiv som återfinns hos Lantmäteriet.

Fältarbetet utfördes genom sökschaktning och metalldetektering. Utredningsområdet var cirka 21 600 m² stort. Totalt grävdes 23 schakt, vilket motsvarade cirka 765 m² eller cirka 3,5 % av utredningsområdet. Schakten förtätades där anläggningar framkom.

Sökschaktning utfördes med grävmaskin, i kombination med handrensning, ned till anläggningsnivå alternativt orörd markyta. Schakt och anläggningar beskrevs, fotograferades och mättes in med RTK-GPS. Metalldetektering genomfördes parallellt med

avbaning efter att den översta grästorven schaktats bort.

Ingen schaktning genomfördes i den östra änden av utredningsområdet då ytan var störd av elledningar. Området avgränsades även åt öst av Hallstavägen, på grund av ledningsdragningarna och vägen hölls ett säkerhetsavstånd från utredningsområdets östra kant. Inte heller i den södra änden av utredningsområdet genomfördes någon schaktning då ytan var påverkad av pågående byggnation (figur 4). Stora mängder jord- och stenmassor låg på upplag inom utredningsområdet och anläggningsarbeten i form av rörläggningar hade även genomförts inom ytan. Inga fynd av antikvariskt värde tillvaratogs.

Figur 4. Översikt över utredningsområdet. I nederkant och till höger i bild syns hur jord och sten lagts på, och upp mot åkerholmen samt den pågående byggnationen. Foto från sydväst.

RESULTAT

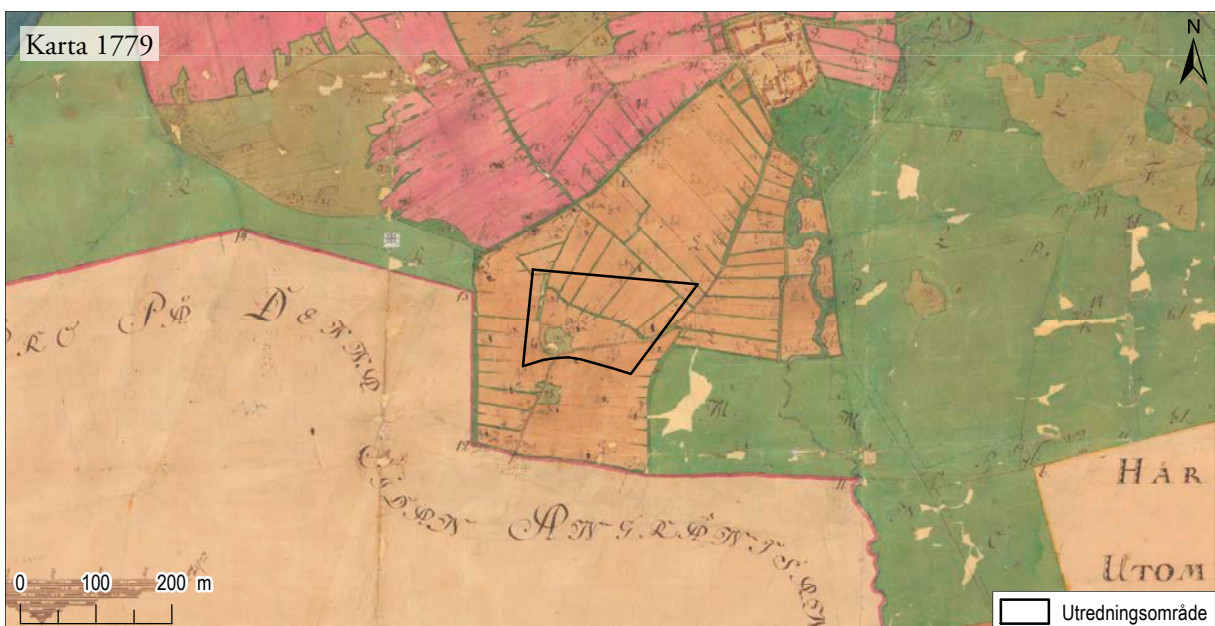
Kart- och arkivstudie

På historiska kartor från 1670 och 1779 över Brånsta och Vallsta gård ligger utredningsområdet i åkermark (figur 5 och 6). I anslutning till den åkerholme

som ligger inom ytan syns en väg på både 1670-års karta och 1779-års karta. Rektifieringen av kartorna är ungefärliga på grund av den begränsade mängden referenspunkter bortom de två vattendragen Kolbäckån och Vinbäcken.

Figur 5. Utredningsområdet mot karta från 1670. Den prickade linjen inom utredningsområdet markerar en äldre väg. Rektifieringen är ungefärlig då det fanns en begränsad mängd referenspunkter. Skala 1:10 000.

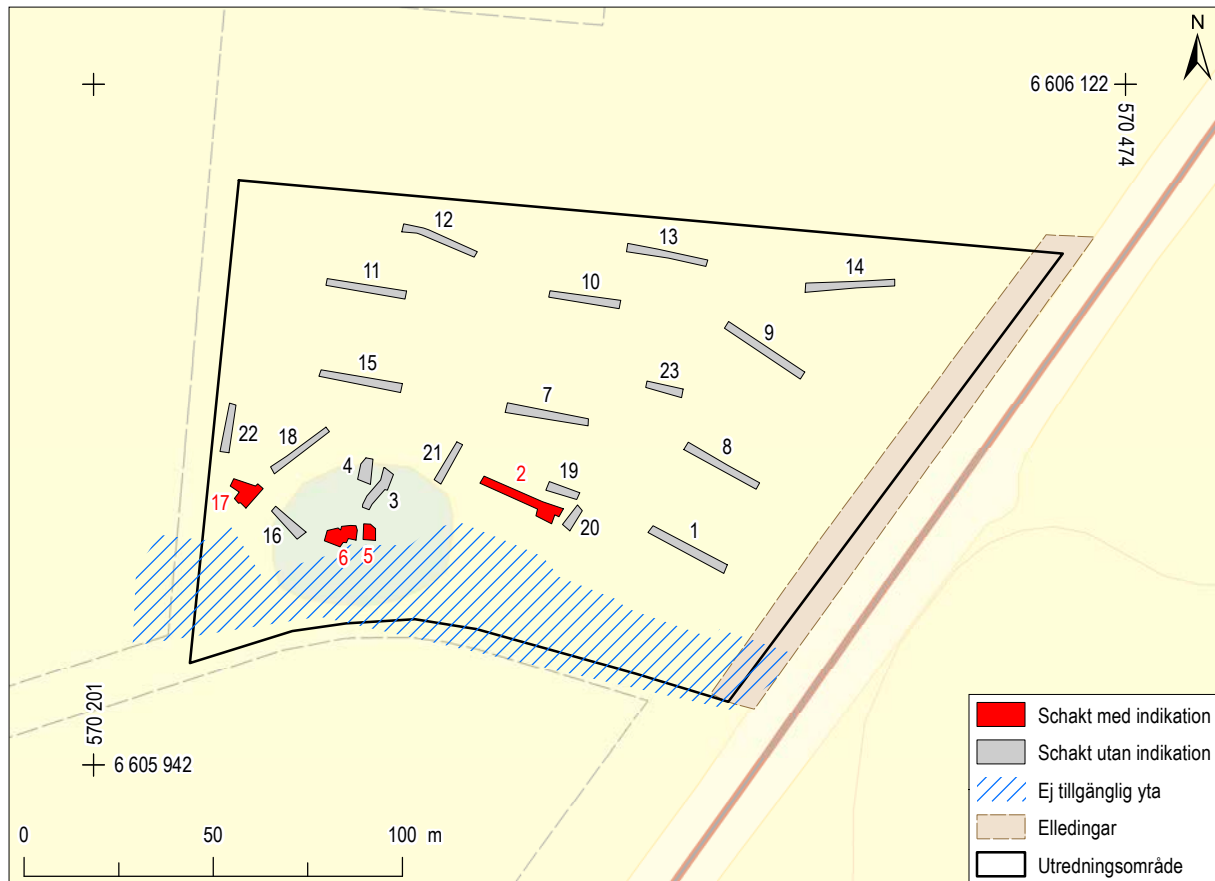

Figur 6. Utredningsområdet mot karta från 1779. Den streckade linjen inom utredningsområdet markerar en äldre väg. Rektifieringen är ungefärlig då det fanns en begränsad mängd referenspunkter. Skala 1:10 000.

Sökschaktning

Vid schaktningsarbetet påträffades boplatslämningar i den södra delen av utredningsområdet (figur 7). Toppen av åkerholmen utgjordes av en plan yta likt en plåt. Här framkom två härdar (figur 8) och sju

stolphål (figur 9). Vid rensning framkom små fragment av förhistorisk keramik i stolphål 105. Dessa tillvaratogs ej. De övriga schakten som grävdes på åkerholmen låg alla i en sluttning; den södra delen av åkerholmen var ej tillgänglig för utredningen på grund av de massor som hade placerats inom ytan.

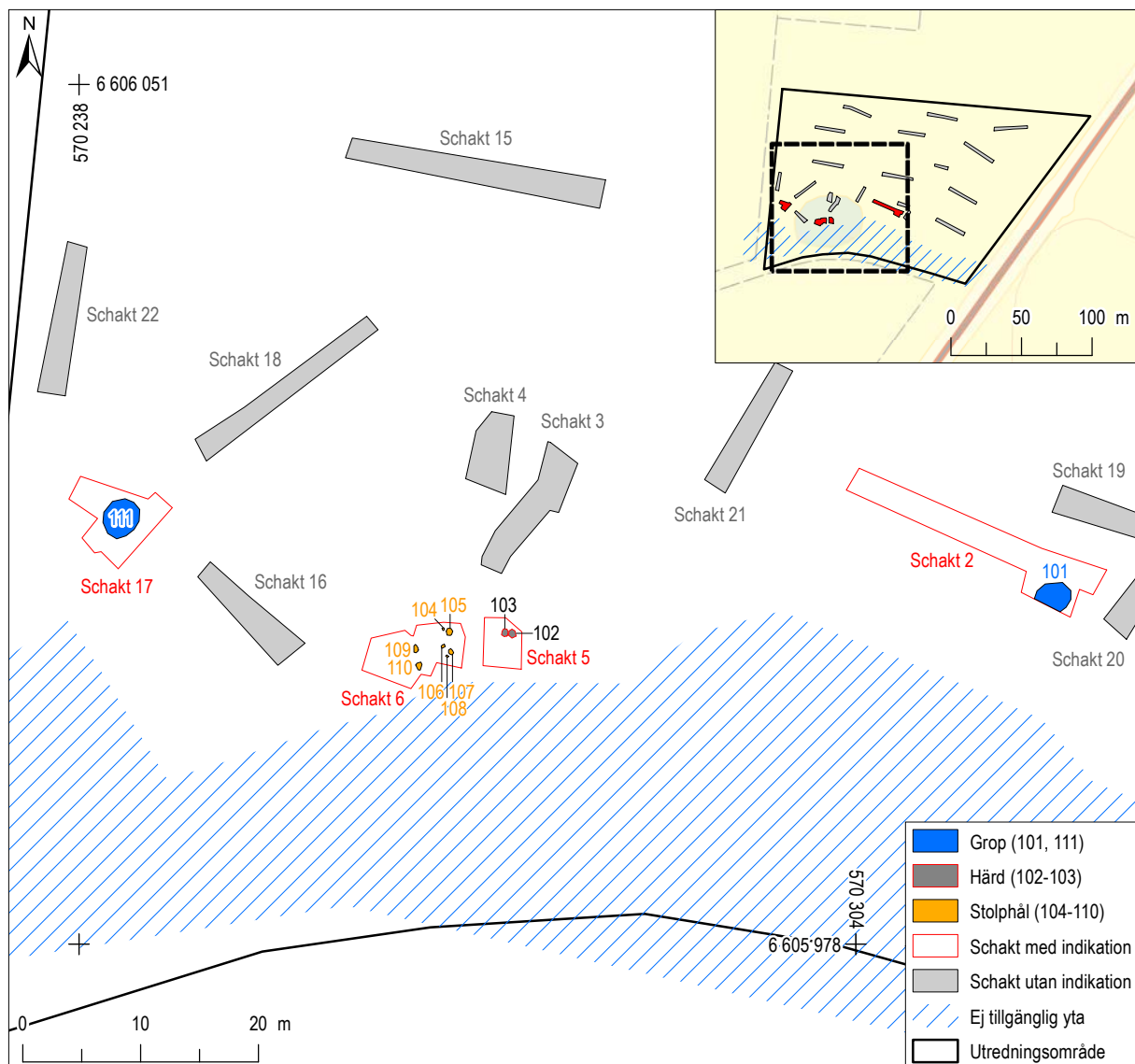
Figur 7. Samtliga schakt inom utredningsområdet. Mot bakgrund av Fastighetskartan skala 1:2 000.

Figur 8. I schakt 5 framkom två härdar (102 och 103) som låg upp mot markfasta block. Foto från söder.

Figur 9. Översikt över de stolphål (104–110) som framkom i schakt 6. Foto från öst.

Figur 10. I södra delen av utredningsområdet framkom ett antal stolphål, härdar och gropar. Skala 1:600. Översikt mot bakgrund av Fastighetskartan skala 1:5000.

Öster om åkerholmen påträffades i schakt 2 en större grop (101; figur 10). I ytterkant av anläggningen grävdes en sektion med maskin för att bekräfta lämningstypen (figur 11). Fyllningen i gropen var av fet karaktär och innehöll en riklig mängd bränd lera och kol, enstaka fragment av obränt ben påträffades även. Ytterligare en grop (111; figur 12) påträffades i schakt 17 väster om åkerholmen.

Fyllningen i grop 101, närheten till de inom utredningen påträffade härdarna och stolphålen samt den större fornlämningsbilden gjorde att alla anläggningar typbestämdes som fornlämning.

Inga spår av den väg som finns med på det historiska kartmaterialet påträffades.

Figur 11. Grop 101 i sektion. Foto från nordöst.

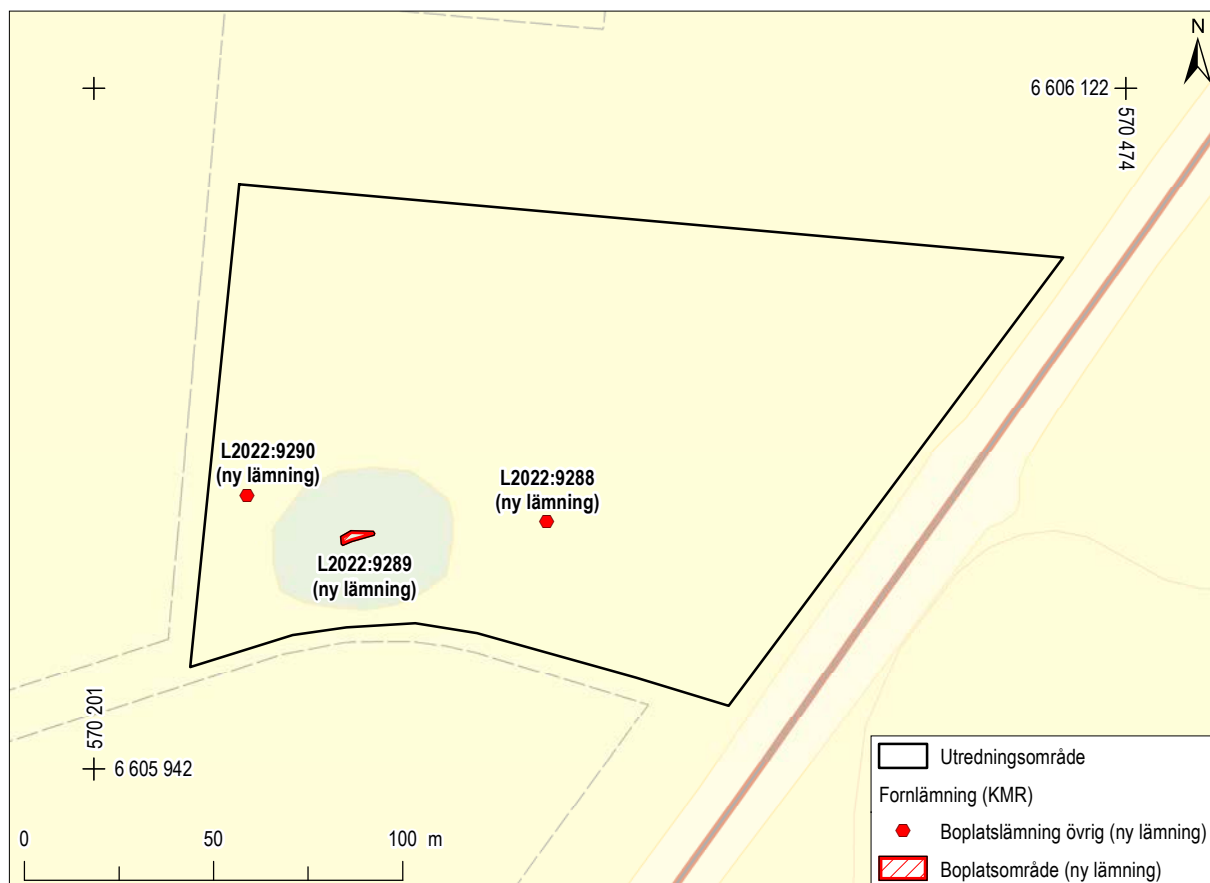

Figur 12. Grop 111 i plan. Foto från sydöst.

SLUTSATS

Totalt påträffades tre nya objekt inom utredningsområdet (figur 13 och 14). Dessa bedömdes som boplatssområde L2022:9289 bestående av härdar och

stolphål och boplatslämning övrig L2022:9288 och L2022:9290 bestående av varsin grop. Anläggningarnas karaktär bedömdes som förhistoriska.

Figur 13. De nyregistrerade lämningarna i Kulturmiljöregistret (KMR). Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:2 000.

Lämningsnr KMR	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Undersökningsstatus	Beskrivning av lämning
L2022:9288	Boplatslämning övrig	Fornlämning	Delundersökt	Grop, rundad, 2,5x2 m (NV-SÖ) och 0,45 m dj. Sektion upptogs vid utredning.
L2022:9289	Boplatssområde	Fornlämning	Ej undersökt	Boplatssområde, ca 9x2,5 m (Ö-V), bestående av två härdar och sju stolphål. Härdarna, ovala, 0,9x0,4 resp. 0,8x0,6 m. Stolphålen mellan 0,22–0,66 m i diam.
L2022:9290	Boplatslämning övrig	Fornlämning	Ej undersökt	Grop, rundad, 3,4x3 m (N-S).

Figur 14. De tre nyregistrerade lämningarna som framkom vid den arkeologiska utredningen.

REFERENSER

Litteratur

HOLMQVIST, S. 2022. *Boplatslämningar söder om Kolbäckån, Arkeologisk utredning etapp 1 och 2 inom fastigheten Eriksberg 21:1, Hallstahammars kommun, Skedvi socken, Västmanlands län*. Rapport från Arkeologikonsult 2022:3529.

HALLGREN, A-L. 2006. *En vendeltida brandgrav och romartida boplatslämningar. En fjärrvärmeledning mellan Kolbäck och Hallstahammar. Antikvarisk kontroll. Amsta 1:36, Kolbäcks-Vallby 1:93. Kolbäck socken, Västmanland*. Rapport Stiftelsen Kulturmiljövård 2006:18.

LARSSON, F. 2021. *Söder om E18. Köping – Västjädra. Arkeologisk utredning etapp 2*. Arkeologerna. Rapport 2021:26.

Äldre kartor

Lantmäterimyndigheternas arkiv

KARTA 1670
Svedvi socken, Västmanlands län
Aktbeteckning: 19-haa-6
Lantmätare: Okänd

STORSKIFTESKARTA ÖVER WALLSTA
OCH BRÅNSTA BYARS ÄGOR 1779
Svedvi socken, Västmanlands län
Aktbeteckning: 19-haa-39
Lantmätare: Okänd

Digital källa

KULTURMILJÖREGISTRET (KMR)
Riksantikvarieämbetets söktjänst (Fornsök) med
alla kända registrerade fornlämningar och övriga
kulturhistoriska lämningar i Sverige
<https://app.raa.se/open/fornsok/>

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Arkeologikonsults projektnr:	3620
Länsstyrelsens diarienummer:	431-4090-2022
Länsstyrelsens beslutsdatum:	2022-09-26
Uppdragsgivare:	Länsstyrelsen Västmanlands län
Uppdragsnr i KMR:	202201351
Företagare:	VafabMiljö Kommunalförbund
Län:	Västmanland
Landskap:	Västmanland
Kommun:	Hallstahammar
Socken:	Svedvi
Fastighetsbeteckning:	Eriksberg 2:1
Berörda lämningar, KMR:	L2022:9290, L2022:9289, L2022:9288
Typ av undersökning:	Arkeologisk utredning
Utförandetid, fältarbete:	15–17 november 2022
Inmättningsmetod:	RTK-GPS
Koordinatsystem	SWEREF99 TM
Höjdssystem:	RH2000
Projektledare:	Daniel Matsenius
Rapportansvarig:	Daniel Matsenius
Fältpersonal:	Sverker Holmqvist, Daniel Matsenius
Planer och layout:	Ida Söderström
Kvalitetssäkring:	Johan Blidmo
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs

BILAGA 1. SCHAKT

Schakt	Objekt	Storlek (m)	Djup (m)	Area (m ²)	Kontext	Beskrivning
1	Schakt utan indiaktion	20 x 2	0,4	52,26	-	Matjord av hummös brun siltig lera. Undergrund av grå lera med inslag av sten. Två täckdiken med tegelrör i södra delen.
2	Schakt med indikation	20 x 4	0,5–0,6	61,22	101	Matjord av hummös brun siltig lera 0,4 m. Undergrund av grå lera.
3	Schakt utan indiaktion	11 x 3	0,3	29,91	-	Matjord av hummös siltig sand 0,1 m, i öst låg större som rullats upp från den angränsade åkern. Undergrund av sandigt morängrus på impediment, lera i östra änden närmast åker.
4	Schakt utan indiaktion	6 x 2,5	0,2–0,3	19,56	-	Matjord av hummös siltig sand med inslag av småsten, 0,1 m. Större sten i öst som rullats upp från angränsande åker. Undergrund av gråbeige lera.
5	Schakt med indikation	3,5 x 3	0,2–0,3	12,81	102–103	Matjord av hummös siltig sand, 0,1 m. Undergrund av sandigt morängrus med inslag av markfasta block.
6	Schakt med indikation	7 x 4	0,2–0,3	32,18	104–110	Matjord av hummös siltig sand, 0,1 m. Undergrund av sandigt morängrus, berghäll framkom i nordvästra hörnet direkt under matjord.
7	Schakt utan indiaktion	21 x 2	0,5	48,96	-	Matjord av hummös brun siltig lera 0,4 m. Undergrund av varvig gråblå lera.
8	Schakt utan indiaktion	21 x 2	0,5	43,82	-	Matjord av hummös brun siltig lera 0,4 m. Undergrund av varvig gråblå lera.
9	Schakt utan indiaktion	22 x 2	0,5	51,13	-	Matjord av hummös brun siltig lera 0,4 m. Undergrund av varvig gråblå lera.
10	Schakt utan indiaktion	19 x 2	0,5	36,91	-	Matjord av hummös brun siltig lera 0,4 m. Undergrund av varvig gråblå lera.
11	Schakt utan indiaktion	20 x 2	0,5	42,43	-	Matjord av hummös brun siltig lera 0,4 m. Undergrund av varvig gråblå lera.
12	Schakt utan indiaktion	19 x 2	0,4–0,5	37,85	-	Matjord av hummös brun siltig lera 0,4 m. Undergrund av varvig gråblå lera med enstaka inslag av sten.
13	Schakt utan indiaktion	20 x 2	0,4–0,5	40,13	-	Matjord av hummös brun siltig lera 0,4 m. Undergrund av varvig gråblå lera.
14	Schakt utan indiaktion	22 x 2	0,5	45,54	-	Matjord av hummös brun siltig lera 0,4 m. Undergrund av varvig gråblå lera.
15	Schakt utan indiaktion	22 x 2	0,4–0,5	46,36	-	Matjord av hummös brun siltig lera 0,4 m. Undergrund av varvig gråbrun lera.
16	Schakt utan indiaktion	10 x 2	0,3–0,4	23,59	-	Matjord av hummös siltig sand, 0,1 m. Undergrund av sandigt morängrus, markfasta block i väst.
17	Schakt med indikation	6,5 x 6	0,5	34,78	111	Matjord av hummös brun siltig lera 0,4 m. Undergrund av varvig gråbrun lera.
18	Schakt utan indiaktion	18 x 2	0,5–0,6	30,18	-	Matjord av hummös brun siltig lera 0,4 m. Undergrund av varvig mörkgråblå lera.
19	Schakt utan indiaktion	8 x 2	0,5	18,86	-	Matjord av hummös brun siltig lera 0,4 m. Undergrund av varvig gråbrun lera.
20	Schakt utan indiaktion	6 x 2	0,5	14,15	-	Matjord av hummös brun siltig lera 0,4 m. Undergrund av varvig gråbrun lera.
21	Schakt utan indiaktion	11 x 2	0,4	22,00	-	Matjord av hummös brun siltig lera 0,3 m. Undergrund av varvig gråbrun lera.
22	Schakt utan indiaktion	12 x 2	0,5	26,39	-	Matjord av hummös brun siltig lera 0,4 m. Undergrund av varvig gråbrun lera.
23	Schakt utan indiaktion	10 x 2	0,4–0,5	19,69	-	Matjord av hummös brun siltig lera 0,4 m. Undergrund av varvig gråbrun lera.

BILAGA 2. KONTEXTER

Kontext	Objekt	Schakt	Form	Längd x bredd (m)	Diameter (m)	Djup (m)	Observationer
101	Grop	2	Rundad	2 x 2,5	-	0,45	Mörk kompakt fyllning med rikliga mängder kol och bränd lera varav enstaka bitar förslaggade, större och mindre sten, några skärviga. Sluttande botten med infiltration nedåt. Obränt ben, små förekomster.
102	Härd	5	Oval	0,90 x 0,40	-	-	Härd med fyllning av fet brunsvart sandig silt med inslag av kol och skörbränd sten. Låg upp mot håll i norr.
103	Härd	5	Oval	0,80 x 0,60	-	-	Härd med fyllning av fet brunsvart sandig silt med inslag av kol och skörbränd sten. Låg upp mot håll i norr.
104	Stolphål	6	Rund	-	0,22	-	Stolphål, fyllning i plan av mörk fet gråbrun siltig lera.
105	Stolphål	6	Rundad	0,6 x 0,4	-	-	Stolphål, fyllning i plan av mörk fet gråbrun siltig lera. I ytan låg små fragmentariska bitar av förhistorisk keramik, tillvaratogs ej.
106	Stolphål	6	Rundad	0,35 x 0,25	-	-	Stolphål, fyllning i plan av mörk fet gråbrun siltig lera, inslag av bränd lera och kol.
107	Stolphål	6	Rund	-	0,45	-	Stolphål, fyllning i plan av mörk fet gråbrun siltig lera, inslag av bränd lera och kol.
108	Stolphål	6	Rund	-	0,22	-	Stolphål, fyllning i plan av mörk fet gråbrun siltig lera, inslag av bränd lera.
109	Stolphål	6	Oval	0,65 x 0,45	-	-	Stolphål, fyllning i plan av mörk fet gråbrun siltig lera, inslag av bränd lera och kol.
110	Stolphål	6	Rund	-	0,65	-	Stolphål, stenskott med skarpkantig sten i storleken 0,2 x 0,2 m, fyllning i plan av mörk fet gråbrun siltig lera, inslag av bränd lera och kol.
111	Grop	17	Rund	3,4 x 3	-	-	Grop med fyllning bestående av fet grå kompakt lera med mindre inslag av bränd lera, kol och skörbränd sten.

Rapporter från Arkeologikonsult 2022:3620